

Energiebedrijf op afvalpad

De Energie Distributiemaatschappij voor Oost- en Noord-Nederland (EDON) wil meer dan alleen energie leveren. Sinds begin dit jaar geeft het milieubedrijf 'Hanze Milieu Onderneming' de nieuwe richting aan die het nutsbedrijf wil inslaan. Met deze nieuwe tak wil EDON, soms in z'n eentje, vaker samen met andere bedrijven, allerlei activiteiten op het gebied van energie en afval oppakken. 'Nutstaken' die de markt opgaan, kan dat eigenlijk wel? Of krijgen we nu het zo gewenste 'integraal ketenbeheer' pas echt goed op gang? Een onderneming met kanttekeningen

Carla Alma

Met groot enthousiasme en niet aflatende ijver is EDON haar taken aan het veruimen. Telecommunicatie en afval zijn daarbij de toverformules. De markt van het afval wordt aan alle kanten verkend. Of het nu gaat om huishoudelijk en industrieel afval, slibreiniging, mestverwerking of recycling van oude kabels, EDON wil via haar Hanze Milieu Onderneming in al deze sectoren graag participeren.

Helemaal vreemd is deze gang van zaken niet. EDON is al langer betrokken bij de afvalverbranding, met name vanwege de energie die daarbij vrijkomt. Een samenwerking met de VAM zat er dus in, o.a. bij de afvalverbrandingsinstallaties in Wijster en in Twente. Dat geldt ook voor het storten van afval: daarbij komt gas vrij dat wederom als brandstof of energiebron gebruikt kan worden. Dit gebeurt al bij de vuilstortplaatsen in Veendam en Emmen.

Marktverkenningen

Van daaruit is EDON de markt verder gaan verkennen, en al gauw volgden meer samenwerkingsprojecten en bedrijfsovernames. Zoals Berger Recycling in Hoogezand, een bedrijf dat telefoon- en elektriciteitskabels recyclet met behulp van vloeibare stikstof, een veel betere manier dan voorheen toen oude kabels verbrand werden waarbij giftige

dampen vrijkwamen. Ook BION, een biologische grondreinigingsfabriek in Vriezenveen, kwam in handen van EDON. Met micro-organismen reinigt dit bedrijf vervuilde grond van onder andere benzinstations en brandstofopslagplaatsen op. Er wordt hier gewerkt aan een nieuw procédé: het 'schoonstomen' van vervuilde grond met aardwarmte uit de diepe ondergrond. Ook ATF-chemie in Drachten, dat chemisch afval uit de regio inzamelt en verwerkt, een zeer modern bedrijf dat aan alle huidige milieu-eisen voldoet, is een loot aan de stam van de EDON geworden. Dat geldt ook voor SCD, een landelijk werkende service- en controledienst die zich bezig houdt met de lekvrije verwijdering en het hergebruik van diverse soorten afvalstoffen. Bedrijven die met restanten afval omhoog zitten, kunnen zich met de plaatsing van containers van SCD van een gegarandeerde nette inzameling, transport en verwerking van hun afval verzekeren. Op dezelfde wijze is ook een samenwerking aangegaan met VUDON, voor verwerking van industrieel afval.

Tenslotte is ook met de Grontmij een overeenkomst getekend om gezamenlijk een onderneming op te zetten in de afvalverwerkingsfeer. Daaruit moet, naar de mening van EDON, een exploitatiemaatschappij groeien, die het beheer zal voeren over enkele klei-

nere werkmaatschappijen.

Allemaal stappen in een goede richting van meer recycling en betere verwerking van afval.

Gemeentelijke diensten

De reinigingsdiensten van de noordelijke gemeenten vormen momenteel in de ogen van de EDON mogelijke partners in de afvalbusiness. Met Groningen, Leeuwarden, Assen en Zwolle zijn intentieverklaringen afgesloten voor samenwerking. Of deze prille liefdes tot iets moois zullen uitgroeien, is nog niet duidelijk. Overheid en nutsbedrijf samen de markt op? Er heerst twijfel bij deze gang van zaken. Bezorgde uitspraken van gedeputeerden en gemeentebesturen die zich afvragen hoe de kostenbeheersing zal zijn bij een marktgerichte opzet van de afvalinzameling en -verwerking. De Drentse milieugedeputeerde Marga Kool, tevens voorzitter van het Noordelijk Afvaloverleg Orgaan, vroeg zich tijdens de opening van de Noordelijke 'Afvalbeurs' af of de marktwerking er niet toe zou leiden dat onnodig veel afval juist niet meer wordt hergebruikt omdat de kosten daarvan teveel zouden oplopen. Dit zou het meer storten van dat afval in de hand werken. Of dit pessimisme gerechtvaardigd is, is zeer de vraag: de Rijksoverheid wil het storten drastisch terug-

EDON bedrijf waar afvalstoffen verwerkt worden, foto H. Hut.

Berger Recycling

dringen en uiteindelijk geheel verbieden. Recycling en verbranden moeten dan goedkoper worden dan storten, wil men geen illegale praktijken in de hand werken.

Kan een van oudsher op het 'nut' gericht bedrijf deze ontwikkelingen in de goede richting sturen? 'Ja' zeggen de heren Witvliet, voorzitter van de directie van de EDON, en Geersing, verantwoordelijk voor het Hanze bedrijf, met grote stelligheid. **'Een nutsbedrijf blijft een overheidsgedomineerde onderneming. Een bedrijfsmatige aanpak is gewenst, maar we zijn niet uit op winstmaximalisatie.'**

Onduidelijk blijft echter of het energiebedrijf inderdaad de nodige instemming krijgt van de overheidsorganen die van oudsher de Raad van Bestuur vormen (provincie en gemeenten), dan wel dat deze marktgang nog slechts een initiatief is van de directie.

Eemshaven en EDON

De Eemsmondregio heeft steeds veel belangstelling mogen genieten van de EDON. Meestal gaat het in die belangstelling om de vestigingsmogelijkheden voor energieprojecten: windenergieparken (het twee-

de, 34 MegaWatt, is inmiddels in aanbouw), samenwerking met de chemische industrie, met name AKZO, bij warmte-kranchkoppeling (Delesto, ruim 400 MW) en het benutten van de afvalwarmte van de dit jaar in gebruik te nemen gigant van een Eemscentrale (1800 MW) van de EPON (Energie Produktiebedrijf Oost- en Noord-Nederland).

Scomax, een intensieve vis-bio-industrie, is de eerste gegadigde bij dit koelwatergebruik. De eerste vissen zijn er inmiddels vetgemest in een voor zulke dieren veel te snel groeiproces. Grootse tuinbouwplannen, in kassen en met gebruik van de afvalwarmte van de centrale, moeten in het verlengde daarvan liggen.

EDON juicht al deze ontwikkelingen en activiteiten toe en ziet voor zichzelf een nog grotere rol weggelegd in deze regio. Afvalprojecten: ook hier liggen weer prima mogelijkheden, zo stelt het bedrijf met veel verve. EDON heeft de term 'eco-park' bedacht om daarin allerlei activiteiten onder te brengen die met ecologie in elk geval niets van doen hebben, maar met economie misschien des te meer. Zo moet met hetzelfde warmteoverschot van de Eemscentrale 'een cluster

van nuts-industriële activiteiten' verrijzen. Daarin moeten dan milieufaciliteiten worden gecreëerd, in de sfeer van preventie, afvoer en verwerking van afvalstoffen van bedrijven, aldus de planning van EDON. Men wil graag afvalverwerkingsbedrijven bouwen, recyclingbedrijven en ondernemingen die reststoffen van anderen kunnen opwerken tot nuttige grondstoffen. Het eerste wat meer concrete plan in deze is een 'pilot-plant' voor baggerslibverwerking in samenwerking met het Havenschap Delfzijl. EDON heeft daarvoor Aquex BV opgericht voor mechanische ontwatering en thermische droging van slib. Daardoor kan hergebruik van het slib mogelijk worden, maar waarvoor heeft EDON nog niet zo helder voor ogen.

In het verlengde daarvan denkt de EDON aan andere afvalverwerking: vliegashandling bijvoorbeeld, in samenwerking met de SEP en andere zogenoemde MERA (Milieu, Energie en Recycling van Afval)-activiteiten, zoals het uit elkaar halen van autowrakken. Men komt daarbij ook een heel eind in de richting van de door de provincie Groningen gewenste ontwikkeling in de Eemsmond. Nieuwe infrastructurele mogelijkheden in de Eems-

haven, zo juist de provincie die een halve ton beschikbaar stelt voor een projectmanager die de plannen verder mag uitdenken. Zal deze ontwikkeling van MERA-mogelijkheden inderdaad nieuwe kansen bieden aan de Eemshaven of wordt er een tweede dood paard naar het Noorden gesleept?

De ladder van EDON

EDON heeft zichzelf ten doel gesteld bij de afvalverwerking het uitgangspunt van 'integraal ketenbeheer' te hanteren. Ze heeft daarbij een 'ladder' opgesteld: eerst preventie van afval bevorderen, daarna hergebruik en recycling en pas daarna verbranden of, als dat niet kan of mag, storten. Dat laatste wordt overigens steeds lastiger door de toenemende stortverboden. Het is een fraai uitgangspunt, zo'n ladder, maar er kunnen ook enige kanttekeningen bij gezet worden. Wat moeten we denken van de driftige pogingen om naar nuttig gebruik van de afvalwarmte van de Eemscentrale te zoeken, als al lang van tevoren duidelijk was dat deze overbodige en milieuvervuilende warmte voorkomen had kunnen worden door een kleinere electriciteitscentrale te bouwen in de vorm van warmte-kracht-koppeling op een plaats waar afnemers van de warmte al aanwezig waren? Bij de stad Groningen bijvoorbeeld, zoals de milieubeweging steeds in alle procedures bij de bouw van deze centrale heeft voorgesteld? Over preventie gesproken!

En wat moeten we denken van de geplande baggerslibverwerker, wordt daarmee bij de bedrijven die nu het slib vervuilen (bijvoorbeeld AKZO aan het Zeehavenkanaal in Delfzijl) niet de prikkel weggenomen om daadwerkelijk aan preventie te doen door het productieproces op te schonen of om te bouwen?

Hierbij komt tevens die andere vraag weer om de hoek: in hoeverre is een nuts-bedrijf een marktgerichte onderneming?

Milieubedrijf moet winst maken

Een nutsbedrijf ontdekt de markt: gaat ze straks ook naar de beurs? **'Het milieubedrijf**

van EDON zal een bedrijf moeten worden dat zichzelf moet kunnen bedruipen en dat dus winst moet maken', stelt directeur Geersing in tegenspraak met eerdere uitspraken van directievoorzitter Witvliet. Een nutstaak die winst moet opleveren, is dat geen 'contradictio in terminis'? In elk geval struikelt dit uitgangspunt al over de eerste sport van EDON's ladder; er moet voldoende afvalaanbod zijn om een winstgevend onderneming in stand te houden en hoe moet dat dan met de beoogde preventie? Elders in Nederland zien we deze ontwikkeling haarscherp in beeld gebracht: de afvalverbrandingsinstallatie in Nijmegen vroeg de Minister van VROM om ontheffing van het verbod op import van afval, omdat ze onvoldoende aanbod in eigen regio had om winstgevend te kunnen verbranden! Er moet nu Duits afval aan te pas komen om de zaak te redden. Een nutsonderneming?

Los van dit aspect van winst-behalen-uit-een-milieuprobleem, is er nog een adder onder het gras: als er onverhoopt (voor de onderneming althans) géén winst wordt gemaakt, moet dan de consument van het oorspronkelijke en monopolistisch geleverde produkt van deze maatschappijen, ener-

gie, de verliezen via z'n energierekening ver-effenen? En in hoeverre hebben de officiële bestuurders, meestal vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, vat op deze ondernemingsgerichte activiteiten en worden ze daarin weer op de vingers gekeken door democratisch gekozen gemeenteraden en provinciale staten? Nauwelijks tot niet, zo blijkt uit de praktijk. Daarom is deze gang de markt op des te meer ongewenst, als de bestuurders en de afnemers daarop geen enkele greep hebben.

De discussie is in alle hevigheid gaande en boeiend. Zolang preventie van afval en het maken van winst elkaar in de hielen bijten, moet deze discussie met alle haken en ogen eraan ook zeker gevoerd blijven worden!Nb

Commissaris van de Koning In Vonhoff vangt een visje bij de vis-bio-industrie Scamax